

שיעור פרשת שבוע – פרשת מקץ - חלומות שווא ידברון?

תקציר שיעור- השבוע נסקור את שלושת צמדי החלומות בפרשת וישב ומקץ, חלומות יוסף, חלומות השרים וחלומות פרעה. נעמוד על ההבדלים השונים בין הצמדים, ונראה שיש הבדלים אמנם דקים אך מאוד משמעותיים שנותנים פרוש שונה לכל אחד מהחלומות. בצמד שהראשון נראה שיוסף חולם פעם על שלטון ברכוש ופעם על מלוכה ממש, הרב סלוביצקי עומד על כך שרק החלום הראשון על הרכוש אכן יתממש והשני ניתן ליהודה. בצמד השני על חלומות השרים נראה איך מילה אחת משנה את כל המשמעות, האברבנל מתאר איך יוסף היה בעל יכולת הבחנה כל כך גבוהה שהצליח להבין שמדובר בשני פתרונות שונים לגמרי. ונסיים בחלומות של פרעה בפרשתנו, בהבחנה בין התיאור של הכתוב לעומת תאורו של פרעה את החלום, יוסף מזהה את השינוי מזהה את הפירוש האלוקי שמתוכו יש לפעול על מנת להינצל משנות הרעב. נסכם בהבנה שליוסף אמנם לא הייתה התגלות ממש כמו לאבות, אך הייתה לו דרגה נבואית ביכולת לזהות את ההבחנה וההבדל הדק שיש בין כל שני חלומות מתוך כך לפעול בצורה אנושית על פי הדרכה אלוקית במציאות.

השבוע נכנס לתוך סיפורו של יוסף בעל החלומות, בתוך סיפורו מופיעים שלושה צמדים של חלומות. צמד ראשון בפרשה הקודמת (וישב), כאשר יוסף חולם את חלום האלומות וחלום השמש והירח, בסוף אותה פרשה אנחנו קוראים על צמד החלומות השני של שר האופים ושר המשקים. והצמד השלישי הוא בפרשתנו, פרעה חולם את חלום הפרות העולות מן היאור וחלום השיבולים. זה לא מפתיע העובדה שיוסף הוא בעל החלומות, משום שהקב"ה משנה את צורת ההתגלות שלו. עד לפרשתנו כאשר קראנו על האבות, הקב"ה דיבר איתם בתוך ההתגלות. אולם מעכשיו אנחנו רואים שהקב"ה כבר לא מתגלה אל האחים בדיבור, ויותר מזה האדם היחיד שכן חווה התגלות בסיפורים שלנו הוא אכן יעקב שירד אל יוסף בנו במצרים. ועל כן המדיום שהקב"ה מדבר אל יוסף הוא החלומות, אמנם זה מדיום פחות חזק שזה גם מראה על ירידה מהאבות. נשאלת השאלה למה כל אחד מהחלומות מופיע כצמד דווקא? מה מוסיף לנו החלום השני על החלום הראשון? ננסה לבאר את השאלה מתוך התבוננות בשלושת הצמדים-

צמד א' – חלומות יוסף

בצמד הראשון יוסף חולם על האלומות בשדה של אחיו שמשתחוות אליו, בעקבות החלום האחים כועסים על יוסף. ואז אנחנו פוגשים חלום נוסף, יוסף מספר שהוא חלם שהכוכבים של יעקב והאחים משתחוים לו. נעמוד על ההבדלים בין שני החלומות הללו- בחלום הראשון האלומות הם הרכוש של האחים שמשתחוות לאלומה של יוסף שהיא רכוש, לעומת זאת בחלום השני השמש הירח ואחד עשר הכוכבים הם האחים עצמם ויוסף עצמו ולא מייצגים את הרכוש.

הבדל שני בחלום השני גם יעקב ורחל מופיעים בתור השמש והירח לעומת החלום הראשון שם רק האחים מופיעים, הפרשנים שואלים למה רחל מופיעה בחלום שהרי היא נפתרה? אז תשובה אחת

תהיה שבאמת מדברים על רחל ז"ל, ואפשרות נוספת שהפרשנים מציעים היא שזה קרה עוד לפני מות רחל.

הבדל שלישי, תגובת האחים, בחלום הראשון האחים מגיבים בשנאה וכעס כלפי יוסף. בחלום השני לא מופיע בהתחלה תגובת האחים רק תגובת יעקב, ולבסוף כתוב שהם קינאו בו. הבדל אחרון, "הבוא נבוא... להשתחוות לך" אל מול "המלוך תמלוך עלינו". כל ההבדלים הללו חותרים להבחנה אליה חתר הרב סלוביצ'יק בספרו ימי זכרון- שני חלומות חלם יוסף. חלום אחד: "והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה, והנה קמה אלמתי וגם נצבה, והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחווין לאלמתי" (בראשית לז, ז) והחלום השני: "והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי" (שם, ט).

מה פתרונו של החלום הראשון? מפני מה מורה הוא שיוסף ימלוך על אחיו? פשוט, מפני שאלומתו היא במרכז, וגדולה ומשובחת יותר מאלומות אחיו, ולכן כולן משתחוות לה. זהו חלום על עוצמה ועשירות כלכלית מבורכת, חלום שבו אין יוסף מתבלט באישיותו בין האחים. בחלום זה עדיין יוסף כאחד מבני יעקב ודומה לשאר השבטים. אמנם אלומתו עולה על אלומות שאר השבטים - "ותשתחווינה לאלומתי", אך האחים עצמם אינם כורעים ומשתחוים לפניו. ביחוסו הוא אינו עולה עליהם. בכל זאת מגיבים האחים בשנאה: "ויסיפו עוד שנא את על חלמתיו ועל דבריו" (שם, ח), כלומר הם לא קינאו בו - כי בחלום לא היה שום חזון של התנשאותו עליהם, אלא שנאו אותו.

החלום השני אין עניינו גדולה חומרית-כלכלית, אלא התנשאותו הרוחנית האישית של יוסף על פני האחים. האחים לא יוכלו להתמודד עם כישרונותיו וכוחותיו, עם ראשו הבהיר ושכלו החד. בחלום השני כבר רואה יוסף את אחיו במעמד הנחות, כשהם משתחוים לפני אישיותו הרמה. לפנינו חלום של מלכות, שבו חותר יוסף לא רק למעמד של מושל על האחים גרידא, אלא בעיקר למעמד של מלך. חזון המלכות ביהדות עיקר עניינו אינו בסמכות ובעוצמה במובן כלי-שימושי אלא בגדלות אישית, בטוהר הנפש ובתפארת המושל, בהדר מוסרי ודתי, כנאמר: "ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה'" (ישעיה יא, ב).

"והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי" (בראשית לז, ט) - רואה אני את השמים משתחוים לפני, כלומר אני משיח ה' יוסף רואה את אביו, ישראל-סבא, שאף הוא משתחוה לו, ורואה הוא את אמו רחל, שאף היא מניעה את ראשה לאות הערצה לבנה היפה. ישראל-סבא ורחל האם מעולם לא הכניעו עצמם לפני עוצמתה של אלומה כלשהי - אולם כאן מוכרחים הם להכיר במלכותו ומשיחיותו של "מלך ב'פיו תחזינה עיניך" (ישעיהו לג, ז). יוסף כלל לא רצה לשמש כמושל - הוא חתר למלכות. וכל זה בזכות הכישרונות הרוחניים הגדולים, שבהם בירך אותו הקדוש-ברוך-הוא.

בעניין זה מקנאים בו אחיו - חזון מסוג זה מגרה את דמיונם של האחים. כאן המדובר הוא לא באלומות סתם, אלא בשמש ובירח ובאחד עשר כוכבים, בעניינם הגורלי של שבטי-יה, במידותיהם - שבעתידי יצטרכו להשתחוות ליוסף. והנה שומע אף ישראל-סבא את פרטי החלום, כנאמר: "ואביו שמר את הדבר" - האב גוער בבנו החולם, כנאמר: "ויגער בו אביו", אך בלבו שומר הוא אותו יפה יפה. האם אמנם מסכים יעקב לפשר החלום? על כך נשמע בהמשך. (הגרי"ד סלוביצ'יק, ימי זכרון, השיתין שבכנסת ישראל)

הרב סלובייצק בעצם אומר שהחלום הראשון מדבר על שליטה כלכלית, ולכן הרכוש משתחוה לרכוש ולא האחים עצמם, בנוסף ההורים לא נמצאים כי הסיפור הוא השליטה ברכוש. לעומת זאת בחלום השני יוסף רואה את האחים עצמם וההורים משתחווים מתוך מקום של מלכות. עוד הוא מפרש שהחלומות הם אינם נבואות אלא הם בעצם שאיפות ורצונות של יוסף, השליטה ברכוש והמלכות. בהמשך הספר הוא מראה שהחלום הראשון אכן התגשם ויוסף שלט ברכוש כאשר האחים באים אליו לקבל אוכל במצרים, לעומת זאת החלום השני על המלכות לא מתממש, שמי שמקבל את המלכות הוא יהודה.

באמת שאלת התממשות החלומות של יוסף מלווה אותנו לאורך כל הסיפור, כשכתוב שיעקב "שמר את הדבר", זה משום שהוא לא ידע אם אכן ליוסף מגיעה המלכות או לא. כאשר האחים זורקים את יוסף לבור הם אומרים "בוא נראה מה יהיו חלומותיו", כלומר בוא נראה אם עכשיו הוא יקבל מלכות. בהמשך הסיפור כאשר האחים באים אליו למצרים ולא מזהים אותו, יוסף יושב על כיסא מלכות, וכתוב "ויזכור יוסף את חלומותיו", בעצם הכתוב בא להדגיש לנו שמתחת לפני השטח שאלת התממשות החלומות של יוסף קיימת לאורך כל הסיפור, והיא תופסת מקום בתודעה שלנו וגם של האחים ויעקב.

נעבור לצמד החלומות השני-

צמד ב' – חלומות השרים

שני החלומות של השרים הם מצד אחד של שני אנשים שונים, אך מצד שני הם מאוד דומים ונראה כאילו הם ממש חלום אחד.

ספר בראשית פרק מ

(ה) וַיַּחְלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בַּלַּיְלָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהַאֲפָה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ

מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֶסּוּרִים בְּבֵית הַסֵּהר:

כבר בכותרת של הסיפור הכתוב מציין "ויחלמו חלום", שנראה ממש כאילו הכתוב מתאר לנו שיש פה חלום אחד, או שניים מאוד דומים. ונעמוד גם פה על ההבדלים בטבלה-

<u>שר המשקים</u>	<u>שר האופים</u>
(ט) וַיִּסְפֹּר שֵׁר הַמִּשְׁקִים אֶת חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ	(טז) וַיֵּרָא שֵׁר הָאֹפִים כִּי טוֹב פִּתְּוֹ וַיֹּאמֶר אֵל יוֹסֵף
בְּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה גֶפֶן לְפָנַי:	אֵף אֲנִי בְּחֲלוֹמִי
(י) וּבְגֶפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִים וְהוּא כְּפָרַחַת עֲלֵתָהּ נֹצֵה הַבְּשִׁילוֹ אֲשֶׁכְּלֵתֶיהָ עֲנָבִים:	וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סִלִּי חָרִי עַל רֹאשִׁי:
(יא) וְכֹס פָּרְעָה בְּיָדִי	(יז) וּבִסֵּל הָעֵלְיוֹן מִכָּל מֵאֲכָל פָּרְעָה מַעֲשֵׂה אִפָּה
וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם אֵל כּוֹס פָּרְעָה וְאָתַן אֶת הַכּוֹס עַל כַּף פָּרְעָה:	וְהָעוֹף אֲכַל אֹתָם מִן הַסֵּל מֵעַל רֹאשִׁי:

שר המשקים ושר האופים נמצאים במצב דומה, על שניהם פרעה קצף והכניס אותם לבית הסוהר. ואז הם הולכים לישון ושניהם חולמים חלום דומה, וכאשר יוסף פותר לשר המשקים את חלום כעתיד טוב, מיד שר האופים אומר גם הוא את חלום כביכול בתקווה שלשניהם אותו פתרון. האברבנל עומד על ההבדל בין השרים-

וכן בחלום שר האופים, היה אפשר קרוב שיפתור: 'ואכל העוף' על פרעה שאכל ממאכל סליו. כי הנה הנביא ראה את נבוכדנצר בצורת נשר הגדול גדול הכנפים (יחזקאל יז, ג), ובאיוב על האנשים הגדולים: 'ובני רשף יגביהו עוף'. ואם היה מפרש יוסף: 'ואכל העוף', על פרעה - היה חלום שר האופים שווה בשווה כחלום שר המשקים: זה נותן את הכוס על כף פרעה, כפי עבודתו ואומנתו; וזה נותן לו מכל מאכל פרעה ואוכל מסליו. וכבר יורה על היות חלומותיהם שווים, ושנאסרו יחד ובמשמר אחד ובלילה אחד ועל מיטה אחת חלמו (אברבנאל, בראשית מ).

אצל שר המשקים רואים שפרעה הוא זה ששותה מהכוס, לעומת בחלום של שר האופים שם הציפורים אוכלים מהסל. האברבנל אומר שאם הוא היה צריך לפתור את החלום לא בטוח שההבדל הזה היה כל כך משמעותי, שהרי אפשר לומר שגם בחלום שר האופים הציפור זה בעצם פרעה ולא חייבים לומר שזה ציפורים ממש. ואז מה שהיה יוצא זה שבעצם שתי החלומות הם אותו חלום והם מסמלים את אותו עתיד. ולכן יוסף היה צריך להיות חד הבחנה, שהרי שני הסיפורים והחלומות הם כל כך דומים שמאוד קל ומתבקש להגיד שהם אכן אותו דבר. והכישרון של יוסף זה לעשות את ההבחנה בין שתי החלומות, בצמד הראשון בין רכוש למלכות ובצמד השני בין שר האופים לשר המשקים. ניתן לראות את ההחנה הזאת בתאור פתרון השרים על ידי יוסף-

<u>הפתרון לשר המשקים</u>	<u>הפתרון לשר האופים</u>
וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה פְּתֹרְנוֹ	וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה פְּתֹרְנוֹ
שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרְגִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם.	שְׁלֹשֶׁת הַסְּלִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם.
בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשָׂא פָרְעָה אֶת רֹאשׁוֹ	בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יֵשָׂא פָרְעָה אֶת רֹאשׁוֹ
	מֵעֵלְיָ
וְהִשְׂיֵבָהּ עַל פְּנֵי	וְתִלָּה אוֹתָהּ עַל עַץ
וְנָתַתְּ כֹּס פָּרְעָה בְּיָדוֹ כַּמִּשְׁפֵּט הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מִשְׁקֵהוּ.	וְאָכַל הָעוֹף אֶת בְּשָׂרָהּ מֵעֵלְיָ

התאור של הפתרונות הוא מאוד דומה, וההבדל בין המילה שיוסף מוסיף לפתרון שר האופים "מעליך" לעומת שר המשקים, עושה את כל ההבחנה בין חיים למוות. וזה מראה לנו עד כמה ההבחנה דקה בין כל שתי צמדי חלומות, וכמה היא קריטית ומשמעותית. וזה מוביל אותנו לצמד השלישי והאחרון בפרשתנו, חלומות פרעה-

צמד ג' – חלומות פרעה

אצל חלומות פרעה, השאלה למה צריך שתי חלומות היא יותר קשה, שהרי יוסף מציין בעצמו בפתרון החלום שחלום אחד הוא, והוא מסביר שהסיבה שיש שניים זה כי הקב"ה ממחר לקיים את החלום. ולכאורה אפשר לומר שאין הבחנה משמעותית בין החלומות של פרעה, אבל בכל זאת נראה שיוסף הוא חד הבחנה בדבר אחר. ישנה תמיהה על פעולתו של יוסף, שכאשר הוא שומע את חלומות פרעה, ומבין שיהיו שבע שנות שובע ולאחריהן שבע שנות רעב שישכיחו את שנות השובע, הוא מציע פתרון לפרעה איך עליו לפעול. ואולי יוסף עושה דבר שאינו בסדר, שהרי הוא בעצם מתערב כביכול בתכנון האלוקי, אולי הקב"ה בכלל רצה שמצרים יסבלו ויענשו בשבע שנות רעב

והוא מונע זאת.

נראה שהצעת יוסף לפתרון החלומות קשורה לצורה בה פרעה מתאר את חלומותיו לעומת איך הכתוב עצמו מתאר את החלומות, ונראה זאת בטבלה-

<u>החלומות מפי פרעה</u>	<u>החלומות מפי הכתוב</u>
(יז) וַיְדַבֵּר פְּרֹעֶה אֶל יוֹסֵף בְּחִלְמֵי הַנְּגִי עִמָּד עַל שְׁפֵת הַיָּאֵר:	(א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרֹעֶה חָלַם וְהִנֵּה עִמָּד עַל הַיָּאֵר:
(יח) וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עֹלֵת שֶׁבַע פְּרוֹת בְּרִיאֹת בָּשָׂר וַיִּפֹּת תֹּאֵר וַתִּרְעֶינָה בְּאַחוּ:	(ב) וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עֹלֵת שֶׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֹת בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בְּאַחוּ:
(יט) וְהִנֵּה שֶׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דְּלוֹת וְרַעוֹת תֹּאֵר מְאֹד וְרַקוֹת בָּשָׂר לֹא רֵאִיתִי כִּהְנֶה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם לְרַע:	(ג) וְהִנֵּה שֶׁבַע פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן הַיָּאֵר רַעוֹת מְרָאָה וְדַקּוֹת בָּשָׂר
	וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת עַל שְׁפֵת הַיָּאֵר:
(כ) וַתֹּאכְלֶנָּה הַפְּרוֹת הַרַקוֹת וְהַרַעוֹת אֵת שֶׁבַע הַפְּרוֹת הַרֵאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאֹת:	(ד) וַתֹּאכְלֶנָּה הַפְּרוֹת רַעוֹת הַמְרָאָה וְדַקּוֹת הַבָּשָׂר אֵת שֶׁבַע הַפְּרוֹת יְפוֹת הַמְרָאָה וְהַבְּרִיאֹת
(כא) וַתִּבְאֵנָה אֶל קַרְבְּנָהּ וְלֹא נֹדַע כִּי בָּאוּ אֶל קַרְבְּנָהּ וּמְרֵאֵיהֶן רַע כֹּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה	
וַאֲיִקֹּץ:	וַאֲיִקֹּץ פְּרֹעֶה:
(כב) וַאֲרָא בְּחִלְמֵי וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבְלִים עֹלֹת בְּקִנְיָה אֶחָד מִלֵּאֵת וְטָבוֹת:	(ה) וַיִּישֶׁן וַיַּחֲלֵם שְׁנֵית וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבְלִים עֹלוֹת בְּקִנְיָה אֶחָד בְּרִיאֹת וְטָבוֹת:
(כג) וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבְלִים צְנֻמוֹת דַּקּוֹת שְׁדִפּוֹת קָדִים צְמֻחוֹת אַחֲרֵיהֶם:	(ו) וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבְלִים דַּקּוֹת וְשְׁדוּפּוֹת קָדִים צְמֻחוֹת אַחֲרֵיהֶן:
(כד) וַתִּבְלַעַן הַשִּׁבְלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבְלִים הַטָּבוֹת	(ז) וַתִּבְלַעַן הַשִּׁבְלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבְלִים הַבְּרִיאֹת וְהַמְּלֵאוֹת
	וַאֲיִקֹּץ פְּרֹעֶה וְהִנֵּה חִלּוֹם:
	(ח) וַיְהִי בַבֶּקֶר וַתִּפְעֵם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶת כָּל חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם וְאֵת כָּל חֲכָמֵיהֶם
וְאָמַר אֶל הַחֲרָטְמִים וְאִין מִגִּיד לִי:	וַיִּסְפֹּר פְּרֹעֶה לָהֶם אֵת חִלְמוֹ וְאִין פּוֹתֵר אוֹתָם לְפְרֹעֶה:

כבר ראינו שכאשר יש חזרה על תיאור של הכתוב אין זה מקרי, שהר יהיה ניתן לקצר ולא לכתוב את התיאור של פרעה של כל החלומות. ובעצם הפער הזה בא ללמד אותנו דבר מסוים. ונעמוד על ההבדלים-

כאשר פרעה מתאר את הפרות העולות מן היאור הוא מוסיף את התיאור " **לא ראיתי כהנה בכל ארץ מצרים לרע**", ונראה לכאורה שפרעה מפרז בתיאור שלו את הפרות לעומת איך שהכתוב מתאר לנו אותם " **רעות מראה ודקות בשר**" בלבד.

הבדל נוסף, פרעה בוחר להשמיט את התיאור " **ותעמדה אצל הפרות על שפת היאר**", כלומר הייתה שהות לפני שהפרות אכלו אחת את השנייה ופרעה לא מציין זאת.

הבדל דרמטי נוסף זה שפרעה מוסיף נתון מדעתו " **תבאנה אל קרבנה ולא נודע פי באו אל קרבנה ומראיהן רע פאשר בתחלה**", לא ברור אם הוא מוסיף מדעתו, או שהוא מדמיין שהוא ראה את זה בחלומו למרות שהוא לא באמת ראה, ובכל זאת כמובן יש פה הבדל דרמטי.

ישנם עוד הבדלים, אבל נראה שאלו שלושת ההבדלים העיקריים. פרעה רואה שבע שנות שובע שמיד לאחריהן יש שבע שנות רעב, ומעלימות את שבע שנות השובע, ואין אפשרות לפעול כי הכל קורה מיד. אבל הכתוב מספר גם שהפרות הרעות לא כל כך רעות, וגם נראה שיש זמן לפעול והפרות הדקות לא מעלימות את הפרות השמנות. ובעצם מה שיוסף עושה בפתרונו, הוא אומר לפרעה שיש זמן שהייה בין השנים וניתן יהיה לפעול ולאגור, ואם יעשו כן אז כן באמת כן יהיה אוכל בשנות הרעב ולא כל השפע של שנות השובע יעלם. יוסף ברוח קודשו מצליח לזהות את הנקי' בחלום של פרעה שהיא ניתנת לבחירה ולפרשנות, האם יראו שהפרות הדקות אכלו את הפרות המלאות או לא, כלומר ודאי ששבע השנים ושבע השנים יקרו, השאלה מה תהיה הפעולה בין השנים הללו. יוסף לא מציע פתרון חדש, אלא פרשנות שונה ואלוקית מפרשנותו של פרעה ומזהה את המקום של הבחירה ודרך האלוקית ושם הוא פועל.

אחרי שהתבוננו בהבדלים בין צמדי החלומות, ניתן לומר שהפיענוח של יוסף לחלומות הופך אותו לסוג של נביא, מתוך יכולת של ראייה דקה וחדה, והיכולת להפעיל תבונה ויכולת אנושית לפענוח בצורה נכונה את החלומות. וזה השלב הבא אחרי הנבואה, חלום הוא גולם שניתן לשנות ולהוליד אותו בדרך אנושית לעומת הנבואות שהם דטרמיניסטיות וקבועות ולא ניתן לשנותן. שבת שלום.

ניגון לחנוכה- מעוז צור – ברסלב :

<https://www.youtube.com/watch?v=e2T577YTuOs>